

Söz sanatları (edebî sanatlar), ifadeye zenginlik katmak, ifadenin etkisini artırmak ya da az sözle çok şey ifade etmek için kullanılır.

1. Abartma (Mübalağa)

Bir şeyin niteliklerini veya bir olayı olduğundan fazla büyüterek veya küçülterek anlatmaya **abartma** denir.

- ✓ Çantayı taşımaktan kolum koptu.
- ✓ Bir ah çeksem dağı taşı eritir.
- ✓ Bu dertten demir çürür, bilmem nasıl dayandım.
- ✓ Sekizimiz odun çeker,
Dokuzumuz ateş yakar,
Kaz kaldırmış başın bakar
Kırk gün oldu, kaynatırım kaynamaz.
- ✓ Onu görünce dünyalar benim olmuştu.
- ✓ Sinemada gülmekten öldük.
- ✓ Kardeşim oyuncak alınmadığı için kıyameti kopardı.
- ✓ Doğum gününde dağ kadar pasta yaptırmış.
- ✓ Çocuk ateşler içinde yanıyor.

2-Konuşturma (İntak)

İnsan dışındaki varlıkları konuşturmadır. **Her konuşturma sanatında kişileştirme sanatı vardır, ancak her kişileştirmede konuşturma sanatı yoktur.**

- ✓ Deniz ve Mehtap sordular seni: Neredesin?
- ✓ Maymun şunu anlatmak istemişti fikrince: / Boşa gitmez kötüye bir ceza verilince.
- ✓ Dal bir gün dedi ki tomurcuğuna: İçimde kanayan yara gibisin.
- ✓ Ben ki toz kanatlı bir kelebeğim, Minicik gövdeme yüklü Kaf Dağı.
- ✓ Adam elini uzattı, tam onu koparacağı sırada menekşe: Bana dokunma! diye bağırıldı.
- ✓ Küçük bir çeşmeyim yurdumun, Unutulmuş bir dağında,
Hiç kesilmeyecek suyum,
Yıldızların aydınlığında...
- ✓ Güğüm bir gün testiye,
"Yola çıkalım" dedi.
Testi "Korkarım" dedi.
Evide kalmak istedi.

3. Kişileştirme (Teşhis)

Kişileştirme insana ait özellikleri, insan dışındaki canlı veya cansız varlıklara aktaran mecazlı anlatım tekniğidir. Temelde, insan özelliklerini başka varlıklara yükleme olarak akılda kalabilir.

- ✓ Sokaktaki aç kediler yalnızlığın türküsünü söylüyordu.
- ✓ Gün batımında ağaçlar hüznle sallanıyordu.
- ✓ Gelişine sevinen bulutlar ağlamaya başladı.
- ✓ Güneş uyuduğu zaman şiir yazabilirdi.
- ✓ Uyuyan güllerin yanına yağmur usulca yaklaştı.
- ✓ Köpekler bir sırrı saklar gibi bakıyordu gözlerime.
- ✓ Bahçedeki papatyalar küsmüş bize.
- ✓ Çocukluğum oynar serin avluda.
- ✓ Rüzgâr uyumuş, ay gülüyor; her taraf ıssız.
- ✓ Yeşil sedirlerde dinlenir huzur.
- ✓ "Bütün kusurumu toprak gizliyor, Merhem çalıp yaralarım düzlüyor."

4-Benzetme (Teşbih)

Anlatımı kuvvetlendirmek, sözün etkisini artırmak için aralarında değişik yönlerden ilgi bulunan iki şeyden zayıf olanın kuvvetli olana benzetilmesine benzetme denir. Çoğunlukla benzetme yapılırken birbirleri ile ilgi kurulan varlıklar arasındaki ilişki bilinmektedir.

Tam bir benzetmede dört temel unsur vardır:

- **Benzeyen:** Zayıf unsur
- **Benzetilen:** Kuvvetli unsur
- **Benzetme yönü:** İki unsur arasındaki benzetme sebebi. "Nasıl?" sorusunun cevabıdır.
- **Benzetme edatı:** Benzetmede kullanılan "gibi, kadar" edatlarıdır.

Tavşan kanı gibi güzel çay içtim.

Benzetilen Edat BY Benzeyen

*"Edat"tan önceki güçlü olandır.

- ✓ Serkan keçi gibi inatçı bir çocuktur.
- ✓ Kükremiş sel gibiyim, bendimi çığner, aşarım.
- ✓ Sular öyle temiz ki annemin yüzü gibi
- ✓ Kutu gibi bir dairede oturuyor.
- ✓ Bir siyah kadındır kaldırımlarda gece
- ✓ Binalar kale gibi olduğundan içeri girilemiyordu.
- ✓ Karısına yıllarca cehennem hayatı yaşattı.
- ✓ Şimşek gibi bir semte atıldık yedi koldan
- ✓ Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik.
- ✓ Durmuş bir saat gibiydi, durup geçmeyen zaman.
- ✓ Güneş bir anne gibi durur başımda
- ✓ Yollar bir yumaktır uzun ve dolaşık

5-Tezat (Karşıtlık)

Aralarında ilgiden dolayı, birbirine zıt kavramları bir arada kullanmaktır. Birbirine karşıt düşüncelerin, kavramların, duyguların bir arada kullanılmasıdır. İki karşıt düşüncenin bir arada söylenmesidir.

- ✓ Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz.
- ✓ Neden böyle düşman görünürsünüz,
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?
- ✓ İçimde kar donar, buzlar tutuşur,
Yağan ateş midir, kar mıdır bilmem.
- ✓ Sana çirkin dediler, düşmanı oldum güzelin.
- ✓ Yükseğinde büyük namı karın var,
Alçağında mor sümbüllü bağın var.
- ✓ Güneş her akşam batıp her gün doğuyorsa
- ✓ Elbette bazen çiçek açıp bazen solacağım

SÖZ SANATLARI ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki söz sanatlarını bulup ilgili kutuya numaralarını yazınız.

- 1) Rüzgar “Neredesin?” diye seslendi.
- 2) Bulutlar arkasından ağladı.
- 3) Hafta sonu kavurucu sıcaklardan öldük.
- 4) Sana yüz defa söyledim, üstünü kalın giy diye.
- 5) Annem pamuk elleriyle bizlere güzel yemekler yapar.
- 6) Ben bir ayırık otuyum, kökü olmayan sevilmeyen.
- 7) Yine dağ kadar çamaşır birikmiş.
- 8) Cennet kadar güzel bu vatanın kıymetini bilmek lazım.
- 9) Milli takım taraftarı coşkusuyla yeri göğü inletti.
- 10) Bu gurbet hasreti beni çürütür.
- 11) Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner aşarım.
- 12) Sen gidince kafesteki kuş hayata küstü.
- 13) Baharla birlikte kuşlar şarkı söylemeye başladı.
- 14) Bizim aslanlar cephede kahramanca savaştı.
- 15) Sen gittin diye yapraklar gülmüyor artık.
- 16) Artık eski evler yok, kutu gibi dairelerde kalıyoruz.
- 17) Kim bu cennet vatan uğruna olmaz ki feda.
- 18) Olanları duyunca şaşkınlıktan ağızım açık kaldı.
- 19) Çocuk oyunağı elinden alınca kıyameti kopardı.
- 20) Denizde kum bizim Yücel de para bitmez.
- 21) Havanın kararmasıyla kuşlar evlerine koştu.
- 22) Karın yağmasıyla Anadolu beyaz gelinliğini giydi.
- 23) Seni uyarmaktan dilimde tüy bitti.
- 24) Yorgunluktan ayaklarım koptu.
- 25) Yemekten sonra bulaşıklar dağ gibi yığıldı.
- 26) Seni beklemekten ağaç oldum.
- 27) Sabahleyin bahçedeki çiçekler “Günaydın” dedi bana.
- 28) Dünkü tiyatro gülmekten öldürdü.
- 29) Yediğim biber zehir gibi acıymış.
- 30) Bakkala bir çırpıda gidip geldi.
- 31) Yağmur yağınca toprak sevincinden ne yapacağını şaşırıldı.
- 32) Yaşlı ağaç “Beni kesmeyin!” diye bağırdı.
- 33) Bütün gece ders çalıştığım için uykusuzluktan öldüm.
- 34) Gidince gözyaşım sel oldu.
- 35) Bize gelmeni dört gözle bekliyorum.

Kişileştirme

Konuşturma

Benzetme

Abartma

SÖZ SANATLARI TESTİ

1. (I) Her mevsim bir başka güzeldir bu adada. (II) Hangi mevsimde olursanız olun doğada, gökkuşağının tüm renklerini görebilirsiniz. (III) Nergisler, sümbüller, karanfiller süsler her yanı. (IV) Akdeniz'de başka hiçbir ülkede görülmeyen çeşitlilikteki bitkiler karşısında insan adeta büyülenir. (V) Toprak ana, ilk yağmurlarla birlikte yeşil bir örtü sarınır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde insana ait özellik başka bir varlığa aktarılmıştır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

2. "Birden, havada karanlığı bir ustura gibi acısız ve belirsiz yaran bir beyaz şimşek parladı."

Cümlesinde bir benzetme vardır. Buna göre ne, neye benzetilmektedir?

- A)Karanlık – Usturaya B) Şimşek - Usturaya
C)Ustura – Şimşeğe D) Hava – Usturaya

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde benzetme yapılmıştır?

- A) Onun izinden gidersen doğruyu bulursun.
B) Sınıftan güzel sesler gelmiyordu.
C) Elma yanaklarıyla çok güzel görünüyordu.
D) Körpecik kuzu, annesini arıyordu.

4. Aşağıdakilerden hangisinde abartma vardır?

- A) Arkadaşım çok güçlüydü
B) Güle güle öldük
C) Deniz çarşaf gibiydi
D) Teknoloji ses hızını aşan araçlar geliştirildi

5. "Dağ gibi biriken çamaşırları katladım." cümlesinde hangi söz sanatı ağır basmaktadır?

- A) Benzetme B) Konuşturma
C) Abartma D) Kişileştirme

6. "Ben ki toz kanatlı kelebeğim
Minik gövdeme yüklü Kafdağı"

Yukarıdaki dizelerde hangi söz sanatları kullanılmıştır?

- A) Kişileştirme - Konuşturma
B) Kişileştirme - Abartma
C) Konuşturma - Benzetme
D) Abartma - Benzetme

7. "Dağlara yaslanıp yatan güneşi
Yaralı, hastadır, yorgundur sandım."

Yukarıdaki dizelerde kişileştirilen varlık hangi şıktadır?

- A) dağ B) güneş
C) yorgun D) hasta

8. "Kükremiş sel gibiyim bendimi çiğner
aşarım." **mısrasında hangi söz sanatı kullanılmıştır?**

- A) abartma B) kişileştirme
C) konuşturma D) benzetme

9.
İncecikten bir kar yağar
Tozar Elif Elif diye
Deli gönül abdal olmuş
Gezer Elif Elif diye
Yukarıdaki dördlükte hangi varlık konuşurulmuştur?

- A) Elif B) gönül
C) kar D) deli

10.
Bir of çeksem karşığı dağlar yıkılır

Bugün posta günü canım sıkılır
Ellerin mektubu gelmiş okunur
Benim yüreğime hançer sokulur

Yukarıdaki dördlükte altı çizili mısradaki hangi söz sanatı kullanılmıştır?

- A) benzetme B) abartma
C) konuşturma D) kişileştirme

11. Aşağıdakilerin hangisinde kişileştirme yoktur?

- A) Sonbahar, son şarkısını söylüyor.
- B) Mermeriyle konuşan açık kalmış bir musluk
- C) Şimdi dağlarında mor sümbül vardır
- D) Uzaktan uzağa ağlıyor çoban çeşmesi

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde benzetme sanatı yoktur?

- A) Menekşeler boynunu büktü üzüntüden.
- B) Elma gibi kırmızı yanakları vardı.
- C) Öğretmenimizin inci dişleri çok güzeldir.
- D) Satıcı, pamuk eller cebe dedi.

13.

Bir sarmaşık uyanıyordu uykusunda
Geriniyordu bir eski duvarın sıvasında

Yukarıdaki şiirde hangi söz sanatı kullanılmıştır?

- A) kişileştirme B) konuşurma
- C) benzetme D) abartma

14.

Durgunca bir deniz sahilleri öper
Söner ufuklarda sevdalı bir kamer
Yıldız gibi uçar ateşböcekleri
Gecenin gözyaşı öper çiçekleri

Yukarıdaki şiirde kaçınıcı mısradaki benzetme sanatı kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde benzetme vardır?

- A) Bir elin nesi var iki elin sesi var.
- B) Öyle bir gösteri yaptı ki hayran oldum.
- C) Nur topu gibi bir torunları oldu.
- D) Çocuklar parkta güzel güzel oynuyorlar.

1.D 2.A 3.C 4.B 5.A 6.C 7.B 8.D 9.C 10.B
11.C 12.A 13.A 14.C 15.C 16.C 17.B 18.D
19.A 20.C

16. Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde benzetme yapılmıştır?

- A) El elden üstündür.
- B) Yazın başı pişenin, kışın aşı pişer.
- C) Söz gümüşe, sükût altındır.
- D) Adamın iyisi iş başında belli olur.

17.

“Bozkırlarda ürün tırnakla kazınarak alınır. Saban işlemez topraklar, deve dikeninden ve iki santimlik otlardan başka bir şeyi üzerlerinde yaşatmak istemezler, susuzluktan yanan göğüslerini, çırılçıplak gökyüzüne açmak isterler.”

Yukarıdaki paragrafta kişileştirilen varlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bozkır B) Toprak
- C) Saban D) Gökyüzü

18.

Güzel bir yaz akşamıydı.(1)Henüz ortalık kararmamıştı.(2)Gökyüzünün kızılığı yeni yeni kayboluyordu.(3)Bulutlar tül den eteklerini ağır ağır toplarken bir kuş geçti yanımızdan.(4)

Parçanın hangi bölümünde kişileştirme yapılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

19.

Göklere çekilse güz uykuları
Dolunay uzanıp öpse suları.

Dizelerde hangi söz sanatı vardır?

- A) Kişileştirme B) Konuşurma
- C) Abartma D) Benzetme

20. Aşağıdaki dizelerin hangisinde kişileştirme yapılmıştır?

- A) Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak.
- B) Seni ben bekliyorum, göğsüm açık, bağrım açık.
- C) Bir sarmaşığın dalları şefkat gösterir bize.
- D) Bülbül güneş üstünde altın bir güldür.